

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
บทที่	
1. บทนำ	
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	13
ความสำคัญของการวิจัย	13
ขอบเขตของการวิจัย	14
วิธีการศึกษาวิจัย	14
2. เนื้อหาของพระปฐมสมโพธิกถา	
สังเขปความพระปฐมสมโพธิกถา	15
1. ก่อนจุติมาอุบัติในมนุษยโลก	15
2. จากเจ้าชายสิทธัตถะจนถึงพระบรมศาสดา	17
2.1 การตั้งเป้าหมายแห่งชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะ	19
2.2 การบรรลุนิพพาน	21
2.3 บทบาทพระพุทธเจ้าในการบำเพ็ญพุทธกิจ	22
2.3.1 พระพุทธเจ้าทรงตัดสินพระทัยเทศนา	
พระสังฆกรรมแก่เวไนยสัตว์	22
2.3.2 พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่คำสอน บังเกิดพระอริยสงฆ์	23
2.3.3 พระพุทธเจ้าประทานพระธรรมเทศนา	
บังเกิดพระอัครสาวก	24
2.3.4 พระพุทธเจ้าเสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์	
โปรดพระประยูรญาติ บังเกิดภิกษุณี	26
2.3.5 พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ถึงพระพุทธเจ้าในอนาคต	27
2.3.6 พระพุทธเจ้าเสด็จยังดาวดึงส์เทวโลก โปรดพระพุทธรูป	
มารดา	31
	(6)

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3.7 พระพุทธเจ้าและพระอัครสาวกดับขันธุ์ปรินิพพาน	32
3. เหตุการณ์หลังพระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้า	33
เนื้อหาทางความคิด : การเผชิญปัญหาอย่างบุคคลของพระพุทธเจ้า	36
1. ความมุ่งมั่นเพื่อการค้นพบอริยสัจ	37
1.1 ทรงตัดความอาลัย	37
1.2 ทรงอาหารต่อราชวงศ์	38
1.3 ทรงปรับพระองค์เข้ากับวิถีชีวิตบรรพชิต	39
1.4 ทรงแสวงหาทางปฏิบัติเพื่อไปสู่พระอริยสัจ	40
1.5 ทรงเอาชนะพระยามาร	41
1.6 ตรัสรู้พระโพธิญาณ	49
2. การสถาปนาพระพุทธศาสนา	55
2.1 ทรงระงับความท้อพระทัยที่จะตรัสพระสัทธรรมโปรดสัตว์โลก	56
2.2 ทรงทำลายทิฐิของเหล่าเดียรฉายหรือนักบวชในศาสนาอื่น	59
2.3 ทรงระงับความโศกของพระประยูรญาติ	65
2.3.1 ทรงระงับความโศกของพระนางพิมพา	65
2.3.2 ทรงขจัดความโศกของพระนางมหาปชาบดีโคตมีในการถวายทาน	68
2.3.3 ทรงอนุญาตให้พระนางมหาปชาบดีโคตมีบรรพชาเป็นภิกษุณี	70
2.4 ทรงขจัดความอาฆาตที่พระเทวทัตมีต่อพระองค์	71
2.5 ทรงแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์กำราบเหล่าเดียรฉายที่ตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่อพระพุทธศาสนา	74
3. พุทธปรินิพพาน	78
เนื้อหาทางอารมณ์ของพระปฐมสมโพธิกถา	85
1. ความนำพิศวงในคุณลักษณะและพระกรณียกิจของพระพุทธเจ้า	86
1.1 คุณลักษณะภายนอก	86
1.1.1 กำเนิดเจ้าชายสิทธัตถะ	87
1.1.2 ลักษณะแห่งมหาบุรุษ 32 ประการ	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
1.1.3 เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีพลังกำลังเป็นอันมาก	92
1.2 คุณลักษณะภายใน	93
1.2.1 พระมหากรุณาและความมุ่งมั่น	93
1.2.1.1 พระมหาบริจาคและพระสมเด็จสภารมี	93
1.2.1.2 ความเด็ดเดี่ยวในพระทัยและ ความชวนชวาย	96
1.2.1.3 ความกล้าหาญ	104
1.2.1.4 ความน่าอัศจรรย์ในการบรรลุอรียสัจ	116
1.2.2 ความละเอียดอ่อนในพระทัย	122
2. อารมณโศกในพระปฐมสมโพธิกถา ความเชื่อมโยงของเนื้อหาทางความคิดและเนื้อหาทางอารมณ์ใน พระปฐมสมโพธิกถา	129
3. ลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ ลักษณะคำประพันธ์	140
1. สัมผัสระหว่างวรรคและสัมผัสระหว่างประโยค	142
2. สัมผัสระหว่างวรรคและสัมผัสภายในวรรค	143
องค์ประกอบของภาษา	147
1. คำศัพท์	156
1.1 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา	156
1.1.1 พระสมัญญานามพระพุทธเจ้า	157
1.1.1.1 ก่อนตรัสรู้	158
1.1.1.2 หลังตรัสรู้	158
ก. ผู้บรรลุการตรัสรู้	158
ข. ผู้พันทุกข์และชนะมาร	160
ค. ผู้สอน	162
ง. ผู้มีพระภาค ผู้ฟังเคารพบูชา	164
จ. นักรบวช	165
1.1.1.3 ก่อนและหลังตรัสรู้	165

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
1.1.2	สรพนามที่พระพุทธเจ้าตรัสแทนพระองค์	168
1.1.2.1	อาตมาและอาตมา	168
1.1.2.2	ตถาคต	172
	ก. เหตุการณ์ที่ทรงประสนางมารธิดา	172
	ข. เหตุการณ์ที่ทรงพิจารณาความสุข- คัมภีร์ภาพของพระธรรม	173
	ค. เหตุการณ์ที่ทรงชี้แจงแก่ปัญจวัคคีย์	173
	ง. เหตุการณ์เมื่อจะโปรดพระนางพิมพา	174
	จ. เหตุการณ์เมื่อพระราชทานปัจฉิมโอวาท	174
1.1.3	พุทธกริยา	175
1.1.3.1	ราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และ พระบรมวงศานุวงศ์	175
1.1.3.2	คำกริยาที่ระบุสถานะบรรพชิต	177
1.1.3.3	คำสมาสที่ประกอบด้วย พุทธ	178
	ก. คิด	178
	ข. ไป	179
	ค. พุด	180
1.1.3.4	ศัพท์อื่น ๆ ที่ประกอบขึ้น	181
	ก. คิด	181
	ข. ดู	181
	ค. ตรัสรู้	182
	ง. ทดแทนคุณ	182
	จ. ท้อถอย	182
	ฉ. นั่ง	182
	ช. ปรีนิพพาน	183
	ซ. ไป	183
	ณ. พุด,เทศนา	183
	ญ. เมตตา	184

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ฎ. ยิ้ม	184
ฎ. ลูกขึ้น	184
ฐ. ยืน	184
ท. เสวยสุขจากการหลุดพ้น	184
1.1.4 คำศัพท์เกี่ยวกับหลักธรรมและพุทธปรัชญา	185
1.1.4.1 สิ่งที่พระโพธิสัตว์ทรงต่อสู้	186
ก. กิเลสมาร และตัณหา	186
ข. สิ่งที่ทรงตรัสรู้	191
1) ญาณ	191
2) พระสัทธรรม	192
ค. หมวดธรรมในพระอริยสัจ	196
1) ทุกข์	196
2) มรรค	197
1.1.4.2 ชื่อเฉพาะ	198
1.2 คำศัพท์ที่มุ่งผลทางวรรณศิลป์	199
1.2.1 คำแสดงความสว่างไสวรุ่งโรจน์	200
1.2.2 คำแสดงเสียงอันดังกึกก้อง	205
1.2.3 คำแสดงความเคลื่อนไหวและการเคลื่อนที่	208
2. ประโยค	216
การสร้างจินตภาพ	226
1. ความเปรียบและสัญลักษณ์ (imagery and symbol)	226
1.1 บุคคลวิัต (personification)	226
1.2 อุปมานิทศน์ (allegory)	233
1.3 อุปมา (simile)	238
1.3.1 ความเปรียบพระพุทเจ้ากับเทพยดาและสิ่งที่มีอยู่ ในธรรมชาติ	238
1.3.1.1 พระโพธิสัตว์ตั้งเทพยดาในสวรรค์	238

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
1.2.1.2 ความเปรียบพระพุทธรูปเจ้ากับสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ	240
ก. พระพุทธรูปเจ้าตั้งสัตว์ที่สง่างาม	240
ข. พระพุทธรูปเจ้าตั้งดวงจันทร์ และ ดวงอาทิตย์	241
ค. พระวรกายของพระพุทธรูปเจ้ากับ สิ่งต่างๆในธรรมชาติ	242
1.3.2 ความเปรียบอื่นๆ	243
1.3.2.1 ความเปรียบในบทพรรณนาภาพ นางระบำที่ฟ้อนรำบำเรอพระโพธิสัตว์	243
1.3.2.2 ความเปรียบในการพรรณนาลักษณะ ของม้ากัณฐกะ	244
1.3.2.3 ความเปรียบในตอนที่พระโพธิสัตว์ บำเพ็ญทุกรกิริยา	244
1.3.2.4 ความเปรียบในการพรรณนาลักษณะ ของพระมหาโพธิ์	245
1.3.2.5 ความเปรียบในการพรรณนาเมื่อพระ- พุทธรูปเจ้าทรงมีชัยเหนือพระยามาร	246
1.3.2.6 ความเปรียบพระปัญญาของพระพุทธรูป- เจ้าในการบรรลุพระโพธิญาณบริบูรณ์	247
1.3.2.7 การเปรียบสีของพระฉัพพิทพรรณ- รังสีกับสีของสิ่งต่างๆในธรรมชาติ	248
1.4 สัญลักษณ์ (symbol)	250
1.4.1 การข้ามแม่น้ำ : การข้ามสังสารวัฏ	251
1.4.2 แสงสว่าง : ปัญญารู้แจ้ง	252
1.4.3 ความเย็น : เมตตาและกุศล	254
1.4.4 พระยามาร : อกุศลในจิตใจ	254
2. ความขัดกัน (contrast)	255

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.1 ความขัดกันของความสงบกับความทุกข์	256
2.2 ความขัดกันของความรุนแรงกับความอ่อนโยนงดงาม	258
4. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	260
สรุปและอภิปรายผล	260
ข้อเสนอแนะ	274
บรรณานุกรม	275
ประวัติผู้เขียน	280

Prince of Songkla University
Pattani Campus